

Aluehallitus 16.06.2025 § 161

§ 161

Vuosien 2026-2028 taloussuunnitelman suunnittelukehyksen hyväksyminen

Valmistelijat ja lisätiedot (etunimi.sukunimi@luvn.fi):
Virtanen Toni
Päivärinta Ari

Päätösehdotus

Hyvinvointialuejohtaja Svahn Sanna

Aluehallitus päättää

1. todeta, että taloussuunnitelma 2026-2028 laaditaan hyvinvointialuestrategiassa, palvelustrategiassa ja pelastustoimen palvelutasopäätöksessä asetettavien tavoitteiden mukaisesti siten, että vuosilta 2023 ja 2024 syntyvät alijäämät tulevat katetuksi hyvinvointialuelain edellyttämässä ajassa vuoden 2026 loppuun mennessä ja arviointimenettelyn kriteerit eivät täyty;

2. todeta, että taloussuunnittelukaudella hyvinvointialueen perustoiminnan menotaso mitoitetaan taloussuunnitelmakaudella yleiskatteisen rahoituksen perusuran mahdollistamalle tasolle;

3. hyväksyä edellä esitetyn mukaisesti vuosien 2026-2028 tuloskehyksen seuraavasti:

(milj. euroa)	2026	2027	2028
Nettokustannukset	1974,4	2055,2	2137,4
Rahoituksen perusura	1938,3	2018,6	2099,2
Jälkikäteistarkastus	95,4	101,8	31,7
Rahoitus yhteensä	2033,8	2120,5	2130,9
Tuloskehys	59,4	65,2	-6,5
Kumulatiivinen ali-/ylijäämä	20,0	85,2	78,7;

4. todeta, että kehys sisältää vuoden 2026 osalta 666,2 milj. euron HUS:n jäsenmaksuosuuden, sekä varauksen 5,6 milj. euron kertaluontoisen erillisrahoitukseen erikoissairaanhoidon hoitojonojen purkamiseksi lakisääteiselle tasolle ja

5. todeta, että vuosien 2027-2028 tuloskehys on tullaan tarkastelemaan kyseisten vuosien talousarviovalmistelun yhteydessä uudelleen, sillä erityisesti jälkikäteistarkastus voi vaikuttaa kokonaisrahoitukseen ja siten tuloskehyksiin merkittävästi.

Käsittely

Päätös

Aluehallitus hyväksyi päätösehdotuksen yksimielisesti.

Selostus

Suunnittelukehysten laadinnan tausta

Hyvinvointialuelain 115 §:n mukaan aluevaltuuston on kunkin vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä hyvinvointialueelle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio, jossa otetaan huomioon hyvinvointialuekonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä aluevaltuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Hyvinvointialueen taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään kahden vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Tässä määräajassa tulee kattaa myös talousarvion laadintavuonna tai sen jälkeen kertynyt alijäämä. Siten vuosilta 2023-2024 kertyneet alijäämät tulee kattaa vuoden 2026 loppuun mennessä.

Suunnittelukehysten tehtävänä on linjata taloudelliset reunaehdot hyvinvointialueen taloussuunnitelman laadinnalle. Suunnittelukehyksellä varmistetaan, että hyvinvointialueen talouden tavoitteet ja hyvinvointialuelain mukaiset talouden tasapainovaatimukset tulevat täytetyksi. Hyvinvointialuejohtajan talousarvioesitys valmistellaan aluehallituksen antaman suunnittelukehysten perusteella.

Valtion yleiskatteellisen rahoituksen muodostuminen

Valtion yleiskatteellinen rahoitus jakaantuu laskennalliseen perusrahoitukseen sekä jälkikäteisrahoitukseen, jolla korjataan kahden vuoden viiveellä laskennallisen rahoituksen ja hyvinvointialueiden toteutuneen kustannustason erotus valtakunnallisesti.

Perusrahoitus on hyvinvointialueille kohdistuva laskennallinen rahoitus, joka määräytyy edellisen vuoden laskennallisen rahoituksen pohjalta ja jota korotetaan palvelutarpeen muutoksen, kustannustason muutoksen ja tehtävämuutosten perusteella.

Jälkikäteisrahoituksessa otetaan huomioon hyvinvointialueiden todelliset toteutuneet kustannukset. Jos hyvinvointialueiden yksittäisen vuoden laskennallinen perusrahoitus on ollut pienempi kuin kyseisen vuoden toteutuneet kustannukset, jälkikäteisrahoituksella korjataan tämä erotus rahoituksessa kahden vuoden viiveellä. Esimerkiksi vuoden 2024 hyvinvointialueiden alijäämät eli laskennallisen ja toteutuneen kustannuksen erotus lisätään hyvinvointialueiden vuoden 2026 rahoitukseen jälkikäteisrahoituksena. Jälkikäteisrahoitus jaetaan hyvinvointialueille samoilla perusteilla kuin kyseisen vuoden perusrahoitus. Yksittäisen alueen rahoitus ei siten muutu suoraan sen omien toteutuneiden kustannusten mukaisesti. Käytännössä hyvinvointialueen, jonka talous on toteutunut paremmin kuin keskimäärin hyvinvointialueilla, on mahdollista saada jälkikäteisrahoitusta enemmän kuin katettavaa alijäämää on syntynyt.

Hyvinvointialueiden rahoitusmallin logiikka perustuu oletukseen, että hyvinvointialueiden rahoitus asettuu perusrahoituksen tasolle pidemmällä tähtäimellä. Täten hyvinvointialueen talouden pitäminen tasapainossa pohjautuu siihen, että hyvinvointialueen toiminnan nettokustannukset

pidetään perusrahoituksen tasolla. Perusrahoitus on ennakoitavaa ja perusrahoituksen taso nousee tasaisesti noin 4 %:lla vuosittain riippuen vuosittaisesta kustannustason noususta ja alueen palvelutarpeen muutoksesta.

Jälkikäteisrahoitus vaihtelee vuosittain voimakkaasti. Esimerkiksi vuosina 2025-2027 jälkikäteisrahoituksen arvioidaan olevan valtakunnallisesti yli 1 miljardia euroa vuosittain, mutta sen jälkeen jälkikäteisrahoituksen ennakoitaan voimakkaasti pienevän kun hyvinvointialueiden taloudelliset tulokset paranevat. Hyvinvointialueen perustoiminnan kustannustason pysyvä nousu ei voi perustua jälkikäteisrahoitukseen. Jos hyvinvointialue saa jälkikäteisrahoitusta aikaisemmin toteutuneita alijäämiä enemmän, jälkikäteisrahoituksella voidaan toteuttaa itsensä takaisin maksavia kehityshankkeita. Hyvinvointialueen kannattaa pitää myös taseen kumulatiiviset tilikauden tulokset ylijäämäisinä, joka mahdollistaa sen, että hyvinvointialue voi tehdä tarvittaessa yksittäisinä tilikausina myös alijäämäisen tuloksen.

Taloudelliset lähtökohdat vuoden 2026 suunnittelukehykselle

Hyvinvointialueen taseeseen on kertynyt vuodelta 2023 alijäämää 121 milj. euroa ja vuonna 2024 5 milj. euroa, jolloin katettavaa alijäämää on yhteensä kertynyt 126 milj. euroa. Hyvinvointialuelain 115 §:n mukaisesti taseeseen kertyvä alijäämä tulee kattaa enintään kahden vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta, eli vuoden 2026 loppuun mennessä. Vuoden 2025 talousarvio on laadittu 76 milj. euroa ylijäämäiseksi, ja ensimmäisen osavuositarkistuksen tulossuunnitelma on parantunut tästä 11 milj. eurolla. Osavuositarkistuksen mukaisen tulossuunnitelman toteutuessa katettavaa alijäämää on edelleen 39 milj. euroa vuodelle 2026. Esitetty talousarvion suunnittelukehys on laadittu siten, että hyvinvointialueelle muodostuisi noin 20,0 milj. euron ylijäämäpuuskuri vuoden 2026 loppuun mennessä. Näin varmistetaan alijäämien kattaminen säänneltyssä ajassa siinäkin tilanteessa, että hyvinvointialueen talous toteutuisi ennakoitua heikommin joko oman tai HUS-yhtymän järjestämisvastuulla olevissa palveluissa vuosina 2025-2026.

Taloudelliset lähtökohdat vuosien 2027-2028 suunnittelukehykselle

Vuosien 2025-2027 ylijäämätavoite rahoitetaan täysimääräisesti rahoituslain 10 § mukaisella rahoituksen jälkikäteistarkistuksella, missä huomioidaan valtakunnallisesti hyvinvointialueiden rahoituksen ja toteutuneiden kustannusten epäsuhta vuosilta 2023-2025.

Keskipitkällä aikavälillä toiminnan kustannustaso on kuitenkin saatava tasapainotettua perusrahoituksen mukaiseen tasoon, sillä rahoituksen jälkikäteistarkistus pienenee ja poistuu rahoituksesta hyvinvointialueiden kattaessa kertyneet alijäämänsä. Jälkikäteistarkistus mahdollistaa vuonna 2027 ylijäämän kerryttämisen, mutta vuodesta 2028 eteenpäin jälkikäteistarkistuksen määrän merkittävästi pienentyessä talous uhkaa kääntyä alijäämäiseksi. Taloussuunnitelmassa vuonna 2027 osa jälkikäteistarkistuksesta (yhteensä noin 102 milj. euroa) on määrää kohdentua tarvittavan tuloksen aikaansaamiseen, jolla katetaan osaltaan vuoden 2028 alijäämäistä tulosta ja varaudutaan suunnittelukauden jälkeisiin vuosiin. Vuosien 2027-2028 jälkikäteistarkistuksiin liittyy kuitenkin erityistä epävarmuutta niiden riippuessa hyvinvointialueiden kansallisista ali-/ylijiäämistä vuosina 2025-2026. Tästä johtuen kyseisten vuosien tuloskehystä tullaan täsmentämään vielä näiden vuosien

talousarvion valmistelun yhteydessä, kun tieto jälkikäteistarkistusten mittaluokasta on varmistunut.

Talouden vuosittainen tasapaino sekä ylijäämäpuskuri varmistavat, ettei hyvinvointialueen tarvitse tehdä tulevana vuosina äkillisiä taloudellisia sopeutuksia. Ylijäämäpuskuri mahdollistaa myös sen, että yksittäisinä vuosina hyvinvointialueen tulos voi olla alijäämäinen, jolloin talouden tasapainoon voidaan palata pidemmällä kuin yhden vuoden aikajänteellä.

Tasapainoisella taloudella hyvinvointialue pyrkii varmistamaan, ettei hyvinvointialue joudu valtion arviointimenettelyyn, jonka osana tuotantoon vaikuttavien talouden tasapainotusten suunnittelu altistuisi valtiojohtoiseen prosessiin. Tämä heikentäisi hyvinvointialueen kykyä itsenäisesti päättää sopeuttamisen tavasta ja kohdentumisesta. Taseeseen kertynyt ylijäämä myös turvaa hyvinvointialueen rahoituksellista asemaa, jolloin lainanottotarve vähenee ja hyvinvointialue voi ohjata valtion perusuran mukaista rahoitusta palvelutuotantoon korkokulujen sijaan.

Hallintosäännön 148 § mukaan on aluehallituksen tehtävänä hyväksyä suunnittelukehikset talousarvion ja taloussuunnitelman laatimista varten.

Liitteet

Oheismateriaali

Tiedoksi

Täytäntöönpano

Va. talousjohtaja, taloussuunnittelupäällikkö

Päätöshistoria